

Co łączy wyrazy „mysz” i „mięsień”

dr n. hum. Beata Olędzka, adiunkt

Studium Języków Obcych
Warszawski Uniwersytet Medyczny
ORCID: 0000-0003-0676-3263

E-ISSN 2353-8597; ISSN 1231-028X; nr art. Lek.202410.07 © P

Cofnijmy się do starożytnej Grecji, gdzie powstawała pierwsza terminologia medyczna. W Słowniku Grecko-polskim pod redakcją Zofii Abramowiczówny (Warszawa 1958) pod hasłem $\mu\acute{\omicron}\varsigma$ (*mys*) znajdujemy dwa znaczenia tego wyrazu: 1. „mysz”, 2. „muskul, mięsień”, z adnotacją, że u Arystotelesa jest potwierdzenie jego użycia w tym drugim znaczeniu.

Rzymianie zapożyczyli ten wyraz do swojej leksyki i w języku łacińskim wyraz *mus* występuje w znaczenie „mysz”. Natomiast jego zdrobnienie *musculus* znaczy 1. „myszka”, 2. „mięsień”.

I tu rodzi się pytanie, dlaczego nazwa małego gryzonia, jakim jest mysz, to równocześnie nazwa mięśnia. Otóż ludzie nadawali nazwy wielu narządom, kierując się własną obserwacją. Ruchy mięśni powodujące zgrubienia pod skórą kojarzyły się starożytnym z ruchem i kształtem poruszającej się pod tkaniną myszy czy też myszki.

W języku polskim w XVI w. funkcjonował wyraz „muskul”, przekształcony w wieku XIX na używany do dziś „muskul”. Co ciekawe, w XVIII-wiecznych pierwszych polskich podręcznikach do anatomii, np. autorstwa Jędrzeja Krupińskiego, znajdujemy rozdział „Nauka o myszkach i ścięgnach”¹. Zatem zanim powstał dzisiejszy wy-

raz „mięsień”, używano w języku polskim łacińskiej kalki wyrazu *musculus* – „myszka”.

W terminologii medycznej łacińskiego terminu *musculus* używa się dla nadania nazw mięśniom, np. *musculus rectus abdominis* – „mięsień prosty brzucha”, *musculus orbicularis oculi* – „mięsień okrężny oka” etc. Warto tu nadmienić, że w języku angielskim większość mięśni nazywana jest po łacinie, z tą różnicą, że wyraz *musculus* stoi na końcu nazwy w angielskiej wersji „muscle”, np. „rectus abdominis muscle”, „orbicularis oculi muscle”. Greckiego zaś słowa *mys* używa się w złożeniach tworzących terminy oznaczające: schorzenie, zabieg, badanie, przyrząd do badania, naukę, np. *myitis* – zapalenie mięśni, *myalgia* – ból mięśni, *myologia* – nauka o mięśniach etc.

I na koniec, znany wszystkim bardzo dobrze mały gryzoń o nazwie „mysz domowa” to po łacinie *mus musculus*.

¹ Zobacz: B. Olędzka, *Powstanie i rozwój polskiej terminologii medycznej do końca XVII wieku*, [w:] „Stomatologia Współczesna”, nr 6 2021, s. 36-42.
B. Olędzka, *Polska terminologia medyczna od XVIII wieku po współczesność*, [w:] „Stomatologia Współczesna”, nr 1 2022, s. 29-38.